

„Eesti rahvalaule viisidega” II köide sisaldab valitud näiteid kalendriliste ja perekondlike tähtpäevade ja pidustuste lauludest. Need olid vanas regivärsitraditsioonis väga ulatuslikud laulurühmad, millest kumbki jagunes veel mitmeks eriilmeliseks liigiks. Töölaulude kõrval seostusid tähtpäevalaulud kõige tihedamini rahva igapäevase elu-oluga, kuid käisid enamasti koos selle pidulikuma poolega, olid seotud mitmesuguste tseremooniatega, nii röömsate kui kurbadega. Suur osa neist lauludest omas asjalikku laadi, olid algselt enamasti maagilise suunitlusega, kuid puudutades (eriti perekondlikud laulud) inimese elu kõige tähtsamaid etappe, ei pääsenud nad kaugeltki mööda sügavamaist lüürilistest väljendustest ning vahel ka mõnesuguseist sündmuste jutustamistest. Ajaga on lüüriline element järjest suurenenud. Kõige selle tõttu on tähtpäevalaulude muusikaline külg väga mitmekesine ja rikkalik, ulatub kõige lihtsamaist retsitatiividest kuni täiesti arenenud lauludeni. Valimikus on püütud neid nähtusi võimalikult reljeefselt esitada.

Kahjuks annab siingi tunda rahvamuusikaliste materjalide kogumise ebaühtlus. Kui mardi-, kadri- ja kiigelaulude, eriti aga pulmalaulude viise on aegade jooksul kirja pandud üsna rohkesti, jääb mõnede liikide muusikaline pale veel täiesti ähmaseks. See on maksev näit. vastla-, jaani- ja mitmete lokaalsema tähtsusega tähtpäevalaulude, eriti aga varru- ja külaskäigulaulude, samuti ka mitmesuguste itkuliikide kohta. Mõne küsimuse selgitamiseks on õnnestunud veel valimikku koostades uut materjali koguda.

Viimaste aastate jooksul on meie üldsuses tärganud rahvakommete vastu väga laialdane ning elav huvi. Mitmete kalendri- ja perekondlike tähtpäevade puhul on hakanud kujunema uus tavandik, milles uued, tänapäeva nõukogulikust elust väljakasvanud kombel liituvad minevikust päritud sobivate ja huvitavate motiividega. Nooremaile põlvkondadele pole aga viimased enam kuigi hästi tuntud. Et rahuldada osaliseltki kõige kibedamat vajadust rahvatraditsiooniliste materjalide ja eriti nende selgituse järele, on väljaandes sissejuhatavad osad kirjutatud ulatuslikumalt kui esialgu kavatsatud.

Laulude esitamise ja redigeerimise põhimõtted on samad kui varem päevavalgust näinud I ja III köite juures. Neid korrata

pole vahest vaja. Tänapäev tuletatakse aga siin veel meelde oma kolleegid, kes sõna ja teoga on tööd toetanud, kõigepealt K. Leichterit, S. Lätti, E. Normanni, V. Pinot, R. Viidaleppa ja E. Tamperet, ning mitmeid muuseumi korrespondente, nagu M. Mäesalu, E. Poomi jt., kes on töö valmimisel tasandanud mõnegi lünga materjalis või kinnitanud siin avaldatud väiteid. Tööleinnustavalt on mõjunud see sõbralik tähelepanu ja asjalik kriitika, mis on osaks saanud juba varem ilmunud köidetele, eriti aga avaldatud materjalide rohke kasutamine nii eesti kui teiste rahvaste heliloojate, muusikateadlaste ja pedagoogide poolt.

H. Tampere.